

ВІДГУК

**доктора юридичних наук, професора, заслуженого працівника освіти
України Дубинського Олега Юрійовича
на дисертацію Головача Олександра Андрійовича на тему
«Підприємницька діяльність як об'єкт адміністративно-правового
регулювання в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних
процесів» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право**

Дисертація О.А. Головача присвячена актуальній для сучасної юридичної науки та практики тематиці та виконана в рамках спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Концепція правового регулювання та публічного адміністрування підприємницької діяльності достатньо змістовно розроблена в сучасній доктрині адміністративного права, про що автор вірно зазначає в роботі, проте підприємницька діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів ще не була предметом окремого дослідження, що актуалізує необхідність підготовки цієї роботи.

Обґрунтовуючи актуальність теми дослідження дисертант справедливо зазначає, що підприємницька діяльність є особливою сферою діяльності людини, яка врегульована нормами як публічного, так і приватного права. Суспільні відносини, пов'язані із підприємницькою діяльністю, врегульовані нормами конституційного, адміністративного, фінансового, митного, трудового, господарського та цивільного права, а також нормами міжнародного приватного права у разі участі суб'єкта підприємницької діяльності у міжнародній торгівлі, експорті або імпорті товарів.

До актуальних питань адміністративно-правового регулювання підприємницької діяльності в Україні в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів О.А. Головач справедливо відносить: питання правового захисту національних виробників, підприємців в умовах глобалізації світової економіки, домінування на міжнародних ринках транснаціональних корпорацій, загострення міжнародної конкуренції виробників основних груп продовольчих та промислових товарів; питання адміністративно-правового забезпечення розвитку високотехнологічного виробництва в Україні товарів з високою доданою вартістю, впровадження інноваційних технологій на рівні малого та середнього підприємництва; питання розвитку національного військово-промислового комплексу в умовах триваючої повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України; питання забезпечення прозорості та об'єктивності перевірок суб'єктів підприємницької діяльності з боку органів правопорядку та контролюючих органів; питання запобігання корупції та зловживання владою у відносинах між суб'єктами підприємницької діяльності та суб'єктами владних повноважень органів публічної адміністрації; питання залучення внутрішніх та зовнішніх (іноземних) інвестицій для розвитку національної економіки в умовах воєнного стану; питання забезпечення прозорості публічних закупівель на основі вільної та справедливої конкуренції; питання дотримання антимонопольного законодавства, запобігання антиконкурентним узгодженим діям суб'єктів ринкових відносин, об'єктивного розслідування порушень у цій сфері; питання повної адаптації національного адміністративного законодавства, яким врегульовано різні аспекти підприємницької діяльності, до права ЄС.

Окреслені проблеми та ряд інших питань вимагають їх оперативного вирішення на законодавчому рівні та на рівні відомчої нормотворчості з метою удосконалення механізму публічного адміністрування у даній сфері суспільних відносин.

Вищезазначене обґрунтовує як теоретичну, так і практичну значимість дослідження Головача О.А.

Дисертація має логічну будову та містить всі необхідні структурні елементи. В процесі дослідження О.А.Головачем опрацьовано значний масив нормативних та літературних джерел, наукової періодики, що дозволило сформулювати обґрунтовані та взаємопов'язані висновки.

Заслуговує на увагу наукова новизна дисертації, яка є першим комплексним дослідженням підприємницької діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів з урахуванням останніх змін до законодавства, аналізом актуальних питань та зарубіжного досвіду правового регулювання та публічного адміністрування у даній сфері суспільних відносин.

Сформульовані в дисертаційному дослідженні положення, зроблені узагальнення, висновки та пропозиції мають загальнотеоретичне та прикладне значення для науки адміністративного права, правотворчої діяльності та юридичної практики у сфері правового регулювання та публічного адміністрування підприємницької діяльності.

Як і будь-яке ґрунтовне наукове дослідження, робота О.А. Головача не позбавлена певних недоліків.

По-перше, в підрозділі 1.2. «Історіографія та методологія дослідження підприємницької діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів» залишено поза увагою аналіз наукових робіт та публікацій зарубіжних авторів, присвячених обраній автором тематиці. Науковці Західної Європи, США та інших розвинутих держав приділяють чималу увагу різним аспектам правового регулювання та публічного адміністрування підприємницької діяльності, тому стислий виклад їх досягнень тільки б прикрасив роботу.

По-друге, у назві підрозділу 2.1 дисертації автором заявлено дослідження сучасного стану адміністративно-правового регулювання

підприємницької діяльності в Україні, аналізу національного законодавства та відповідної судової практики.

В той же час ознайомлення із змістом даного підрозділу дає підстави стверджувати, що в роботі сконцентрована увага на аналізі чинних кодексів та законів, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, узагальненні практики Верховного Суду. Проте, дещо поверхово проаналізовано стан відомчої нормотворчості у даній сфері суспільних відносин, не систематизовані підзаконні нормативно-правові акти, якими врегульовано різні аспекти підприємницької діяльності.

По-третє, досліджуючи зарубіжний досвід правового регулювання публічного адміністрування підприємницької діяльності О.А. Головач зосереджує увагу на досвіді таких розвинутих держав як США, Федеративна Республіка Німеччина, Італійська Республіка тощо. Проте, в роботі було б доцільно дослідити також відповідний позитивний досвід інших держав Західної та Східної Європи, Латинської Америки, Африки, Близького Сходу. Для України, зокрема, корисним є позитивний досвід пострадянських країн, які позбулися тоталітарного минулого та побудували демократичні та розвинуті системи правого регулювання підприємницької діяльності європейського рівня (як-то Естонська, Литовська, Латвійська Республіки, Чеська Республіка, Словацька Республіка тощо).

По-четверте, дискусійною є пропозиція О.А. Головача щодо виключення з положень ч. 1 ст. 164 КУпАП відповідальності за здійснення підприємницької діяльності без державної реєстрації особи як суб'єкта господарювання. Натомість дисертант пропонує посилити відповідальність за здійснення господарської діяльності без використання POS-терміналу та персонального кабінету платника податків, а також використання праці неоформлених працівників та ухилення від сплати податків та інших обов'язкових платежів.

Така пропозиція потребує додаткових пояснень, адже постає питання – яким чином органи публічної адміністрації будуть здійснювати контроль

діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, зокрема тих, які не зареєстровані офіційно.

По-п'яте, пропозиція О.А. Головача розробити нову Стратегію розвитку підприємницької діяльності в Україні на період до 2035 р. з урахуванням збройної агресії проти України та необхідності інтенсивного розвитку національного виробництва товарів військового призначення та подвійного використання вбачається більшою мірою декларативною. В умовах воєнного стану громадянське суспільство потребує чіткого та зрозумілого правового регулювання суспільних відносин, вирішення ключових питань національної безпеки та оборони. Розробка нових Стратегій, Програм розвитку підприємництва не створить відчуття правової визначеності та буде сприйматися як популістське рішення, яке не відповідає нагальним потребам українського суспільства.

Проте, висловлені зауваження мають дискусійний характер і значною мірою не впливають на загальну позитивну оцінку роботи О.А. Головача.

Вищезазначене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація на тему «Підприємницька діяльність як об'єкт адміністративно-правового регулювання в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів» на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право є завершеною науковою працею, яка відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Головач Олександр Андрійович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,
проректор з науково-педагогічної роботи,
економічних, юридичних та соціальних питань
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова

О.Ю. Дубинський